

ANALÝZA PRO EKONOMY

VYBRANÉ SOUSTAVY SROVNÁVACÍCH KRITÉRIÍ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

KOMPARACE EKONOMICKÝCH SYSTÉMŮ B

V rámci přednášky se **dozvíte:**

- co rozumíme pod pojmem soustava srovnávacích kritérií,
- podle kterých kritérií srovnával ekonomiky M. Bornstein,
- jaká kritéria využili v rámci mezinárodní komparace T. Coopmans a J. Montias,
- jak se na mezinárodní srovnávání díval J. Angresano
- a která kritéria navrhl pro mezinárodní komparace český ekonom J. Lašek.

Literatura:

- TULEJA, P. *Analýza pro ekonomy*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1801-6, ss. 54-62

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

KRITERIA PRO KOMPARACI EKONOMICKÉ ÚROVNĚ HOSPODÁŘSKÝCH SYSTÉMŮ

- konstrukce kompaktních *soustav srovnávacích kritérií* se je jedním z hlavních témat komparativní ekonomie, přičemž největší důraz je zde kladen především na jejich objektivnost a nezávislost na jednotlivých, ať již ekonomických nebo politických, názorových proudech.

SOUSTAVA SROVNÁVACÍCH KRITÉRIÍ DLE BORNSTEINA

Ve své stati „*The Comparison of Economic Systems: An Integration*“ publikované ve sborníku „Comparative Economic Systems: Models and Cases“ navrhuje M. Bornstein:

- *úroveň výstupu* (reálný důchod na obyvatele),
- *tempo růstu výstupu* (investice a past nízkého růstu),
- *složení výstupu* (investice, vojenské výdaje a soukromá či veřejná spotřeba),
- *statická hospodárnost* (plná zaměstnanost),
- *dynamická hospodárnost* (dlouhodobě udržitelný růst),
- *makroekonomická stabilita*,
- *míra svobody jednotlivce* (politické a občanské svobody),
- *ekonomická bezpečnost jednotlivce* (úplnost záchranné sítě)
- *a míra spravedlnosti při rozdělování bohatství a důchodu ve společnosti.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SOUSTAVA SROVNÁVACÍCH KRITÉRIÍ DLE COOPMANSE A MONTIASE

T. Coopmans a J. Montias navrhuji ve své práci „*On the Description and Comparison of Economic Systems*“ následující soustavu sedmi srovnávacích kritérií:

- *efektivnost při využívání zdrojů* (alokační efektivnost),
- *složení konečné produkce* (soukromá a veřejná spotřeba a podíl spotřeby, hrubých investic a vojenských výdajů na HDP),
- *rovnost a ekonomická jistota jednotlivce* (ekonomická svoboda),
- *stabilita zaměstnanosti, důchodu a cen,*
- *schopnost přizpůsobování ekonomického systému,*
- *úroveň spotřeby zboží a služeb na jednoho obyvatele*
- *a růst spotřeby na jednoho obyvatele prostřednictvím technologického pokroku a akumulace fyzického a lidského kapitálu* (tempo růstu HDP).

SOUSTAVA SROVNÁVACÍCH KRITÉRIÍ DLE ANGRESANA

V učebnici „*Comparative Economics*“ navrhuje J. Angresano následující soustavu:

- **ekonomický růst** (úroveň reálného HDP na obyvatele, celkovou hodnotu běžné produkce statků a služeb, míru inflace a tempo růstu obyvatelstva),
- **ekonomická stabilita** (míra nezaměstnanosti, úroveň zaměstnanosti, míra inflace měřená změnami CPI či IPD a odchylky HDP od dlouhodobého průměru),
- **statická a dynamická výkonnost** (statická: produktivita kapitálu, popř. relativní vzdálenost ekonomiky od PPF; dynamická: růst výstupu na jednoho pracovníka či na jednotku kapitálu, tj. celkovou produktivitou výrobních faktorů),
- **rozdělení důchodů** (Lorenzova křivka, Giniho koeficient a koeficient vyjadřující procento důchodu, jež obdrží 40% domácností s nejnižším a 20% domácností s nejvyšším příjmem),
- **platební a obchodní bilance a měnový kurz**
- a **kvalita života** (např. stupeň znečištění ovzduší a vodních zdrojů, úroveň kriminality a korupce ve státní správě, přístup ke vzdělání a zdravotní péči, míru dětské úmrtnosti či průměrný počet živě narozených dětí).

KRITERIA PRO KOMPARACI EKONOMICKÉ ÚROVNĚ HOSPODÁŘSKÝCH SYSTÉMŮ

Tabulka 1 – Komparace vybraných standardních soustav srovnávacích kritérií

standardní soustavy srovnávacích kritérií		
Bornsteinova kritéria	Coopmans-Montiasova kritéria	Angresanova kritéria
úroveň výstupu	efektivnost při využívání zdrojů	<i>ekonomický růst</i>
<i>tempo růstu výstupu</i>	složení konečné produkce	<i>ekonomická stabilita</i>
<i>složení výstupu</i>	<i>rovnost a ekonomická</i>	<i>statická a dynamická</i>
<i>statická hospodárnost</i>	<i>jistota jednotlivce</i>	<i>výkonnost</i>
<i>dynamická hospodárnost</i>	<i>stabilita zaměstnanosti,</i>	<i>rozdělení důchodu</i>
<i>makroekonomická</i>	<i>důchodu a cen</i>	platební a obchodní
<i>stabilita</i>	schopnost přizpůsobování ekonomického systému	bilance, měnový kurz
<i>míra svobody, jíž disponuje jednotlivec</i>	úroveň spotřeby zboží a služeb na obyvatele	kvalita života
ekonomická bezpečnost jednotlivce	<i>růst spotřeby na jednoho obyvatele prostřednictvím</i>	
<i>míra spravedlnosti při rozdělování bohatství a důchodu ve společnosti</i>	<i>technického pokroku a akumulace fyzického a lidského kapitálu</i>	

Pozn.: kurzívou jsou zvýrazněna kritéria, v nichž se autoři při návrhu předložených schémat shodují.

Pramen: Odvozeno dle Angresano (1992, ss. 20-24), Lašek (1993, s. 15) a Rosser-Rosser (1996, ss. 15-17).

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SOUSTAVA SROVNÁVACÍCH KRITÉRIÍ PRO KOMPARACI TRANSFORMAČNÍCH PROCESŮ ZEMÍ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY

- řada, možno říci, nestandardních soustav srovnávacích kritérií hodnotících ekonomickou úroveň hospodářských systémů, které autoři vesměs označují jako ***smíšené ekonomické systémy „svého druhu“***,
- ***problémy*** spojené s komparací takovýchto systémů vyplývají s (1) nestandardního makro i mikroekonomického prostředí, (2) relativně krátké časové řady srovnávaných ukazatelů, (3) jejich nedostupnosti a zároveň (4) nízké srovnatelnosti způsobené mnohdy značnými rozdíly v metodice jejich výpočtu,
- příklad nestandardní soustavy srovnávacích kritérií můžeme uvést schéma, jež pro potřeby komparace transformačních procesů zemí střední a východní Evropy navrhl ve své stati „***K pojetí komparativní ekonomiky***“ J. Lašek.

SOUSTAVA SROVNÁVACÍCH KRITÉRIÍ DLE LAŠKA

J. Lašek navrhuje následující soustavu:

- **ekonomický růst** (HDP na obyvatele, dynamika průmyslové výroby, dynamika produkce stavebnictví, dynamika zemědělské produkce),
- **adaptace ekonomického systému ve vztahu ke stanovenému cíli** (změny forem vlastnictví pomocí podílu HDP a zaměstnanosti, formy privatizace, struktura podnikatelských subjektů, deregulace cen, účast zahraničního kapitálu, transformace řídicích institucí, teritoriální struktura zahraničního obchodu, zbožová struktura zahraničního obchodu),
- **ekonomická stabilita** (nezaměstnanost, růst životních nákladů, index spotřebitelských cen, inflace, zadluženost),
- **rozdělení důchodů** (dynamika chudoby, Lorenzova křivka),
- **ekonomická efektivnost** (podíl zemědělství, průmyslu a služeb na HDP, podíl zemědělství, průmyslu a služeb na zaměstnanosti),
- a **kvalita života** (kriminalita, korupce, stínová ekonomika, dětská úmrtnost).